СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 114. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 18 травня 1933. VOL. XLI. No. 114. Jersey City, N. J., Thursday, May 18, 1933. THREE CENTS.

З КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗА

ПЕРШИЙ ДЕНЬ НАРАД.

ДІТРОЙТ (понеділок пополудні). — Головний предсідатель У. Н. Союза передав провід нарад у руки конвенційної президії. Адвокат О. Малицький, як предсідатель підніс, що У. Н. Союз є побудований на демократичних засадах, а конвенція є тим тілом, де саме є нагода показати, як нарід уміє правити собою.

Вислухано звітів верифікаційної комісії й екзекутиви, а зокрема головного рекордового секретаря, І. Каштанюка щодо недопущення делєгатів на 18 конвенцію.

У звязку з тим переслухано делєгата 14 відділу У. Н. Союза (тов. „Буковина" Ню Йорк, Н. Й.), Петра Барткова. Делєгата не принято й рішено, щоби він негайно опустив салю нарад. Разом з тим ухвалено вираз співчуття тим Союзовцям, котрі ратують відділ від загарбання відділової каси нечленами У. Н. Союза та обстоюють ідеали нашої організації, не зважаючи на підступну большевицьку розкладову пропаґанду.

Узнано заквестіонованих: гром. Стефана Гвоздя, делєгата 163 відділу і членицю Придун за повноправних делєгатів 18 конвенції.

Непризнано делєгатами заступників відділів: 298, 384 і 388.

Поставлено внесення, щоби не дозволити Олексі Питлярови, головному урядникови У. Н. Союза, бути на нарадах, бо він ділав на шкоду У. Н. Союза та вів большевицьку пропаґанду, відвертаючи увагу від московського наїздника, а звертаючи її на братовбийчу боротьбу членів проти членів. На внесення фін. секр., Романа Слободяна, котрий вказав на большевицьку підпольну роботу і змагання п. Питляра розбивати У. Н. Союз, відложено ту справу до вирішення у звязку зі звітами Головного Уряду.

До комісії просьб і скарг увійшли отсі делєгати: Капітула, Ваверчак, Литвин, Репужинський, Кульчицький.

До виборчої комісії ввійшли: Николишин, Боднар, Бусько, Братусь, Рудняний, Шишка, о. Дяків, а до пресової: Ревюк, Євусяк, Смит.

Потім відчитано цілий ряд телеґрам від відділів У. Н. Союза, членів і народних організацій та громадян з краю й еміґрації з привітом для 18 конвенції.

На тім закінчено перший день нарад конвенції.

Як витають делєгатів.

18 конвенція У. Н. Союза відбувається в „Бук Кедилак Готел", найкращім готелі міста Дітройт. З готелю повіває український синьо-жовтий прапор, а всюди видніють англійські написи: Витайте, Делєгати 18 Конвенції Українського Народного Союза.

Більшість делєгатів зі сходу приїхала спеціяльним потягом, на якого вагонах видніли написи: „Конвенційний потяг У. Н. Союза". Українське громадянство міста Дітройт приготовило в честь делєгатів У. Н. Союза привітні програми, які займають цілий тиждень.

В неділю відбувся концерт, якого дохід призначено на українську участь у Шікаґовській Виставі. Концерт, який стягнув велику масу громадян і делєгатів, відбувся в „Кес Текнікал Гай Скул Одіторіюм". Виступали з великим успіхом такі хори: Український Національний Хор „Думка" під управою Івана Атаманця (і як гостя Едварда Вернера), Український Хор ім. Котляревського під управою Андрія Стисловського, й Український Хор ім. Лисенка під управою о. Евгена Королишина.

В той самий вечір відбувся ще баль, влаштований для товариського зближення делєгатів.

В понеділок виступив з багатою і гарно викованою концертовою програмою хор міста Дітройт, під орудою гром. Сорочинського.

ДРУГИЙ ДЕНЬ НАРАД.

Делєгати одностайно, як мур, обороняють честь і добро організації. — Виключають з нарад головного радного, Олексу Питляра за шкідливу діяльність проти У. Н. Союза.

ДІТРОЙТ. — Другий день нарад 18 конвенції розпочався звітом головного предсідателя, Миколи Мурашка. У своїм звіті головний предсідатель порушив усі важні справи, які доводилося вирішувати і виконувати на протязі останніх 4-ох років. Найбільшу увагу звернули делєгати на ту частину звіту, де головний предсідатель виказував шкідливу діяльність головного радного Олекси Питляра, котрого треба було виключати за наклепи і брехні проти організації й її урядників аж двома наворотами з двох річних засідань Головного Уряду.

Предсідатель виказував документами, як п. Олекса Питляр пробував розбивати відділи У. Н. Союза і намагався втягати їх до Міжнародного Робітничого Ордену, як він, котрий ніколи не працював і одної години у фабриці, старався з усеї сили на большевицький руїнницький лад нищити організацію, засновану дійсними робітниками, в якій є дійсні робітники, і в якій дійсні робітники рішають.

По звіті головного предсідателя приступлено до загальних звітів. Та серед делєгатів повстало заворушення, піднісся грімкий загальний протест, якого кілька хвиль не можна було вгамувати.

Делєгати домагалися, щоби Питляр негайно опустив салю нарад, та щоби його не допустити до ніякого звіту, бо той звіт є їм усім добре знаний з його агітаційної роботи.

Довгий ряд закидів, звернених проти О. Петляра, сформовано остаточно в одній обширній резолюції, в якій поставлено внесення, щоби Питляра не допустити до участи в дальших нарадах конвенції за те, що його діяльність була шкідлива для У. Н. Союза, як і тому, що він передає до большевицьких газет фальшиві звіти про Союзові справи.

Оту резолюцію принято **одноголосно.** Супроти того Питляр мусів опустити негайно галю, серед окликів, щоби йому відобрати Союзову відзнаку, та з домаганням до нового уряду У. Н. Союза, щоби покарати Питляра згідно зі статутом. Не дозволено теж бути Питлярови гостем на ґалерії й прислухуватися нарадам конвенції.

Потім приступлено до дальших нарад. Делєгати приняли до відома звіти заступника головного предсідателя, Василя Гришка, і заступниці головного предсідателя, Юлії Баволяк. Далі зложив звіт головний рекордовий секретар, Іван Каштанюк, обговорюючи обширно працю в У. Н. Союзі, а зокрема справу реформи. Головний фінансовий секретар, Роман Слободян, представив фінансовий стан У. Н. Союза, та доказав, що не зважаючи на незвичайну кризу, організація в останніх роках фінансово скріпилася.

На тім перервано наради в 1-шій годині пополудня.

(**Примітка:** Перші числа вчорашньої „Свободи" були видрукувані без телеграми з Дітройт, яка надійшла пізніше. Тут подаємо до відома читачам тих перших чисел нашого часопису, що до конвенційної президії входять: адвокат Омар Малицький, предсідатель; Володимир Цісик і Іван Пеленський, заст. предс.; Дмитро Галичин і Іван Годованець, секретарі).

ЧИСТЯТЬ ЮНІЇ ВІД КОМУНІСТІВ.

В юніях кушнірських робітників у Ню Йорку розпочалася рішуча боротьба з комуністами. Боротьба проходить під гаслом: „Геть з комуністичним терором у юніях!"

ПОЛЬСЬКІ ЕПИСКОПИ ОБУРЕНІ.

Французький журнал „Ля Репіблік" помістив цими днями статтю п. з. „Адольф Гітлєр і Ватикан", в якій пише: „Це правда, що монсіньор Ратті, якого відтак вибрано папою, ще як нунцій у Варшаві в 1920 р. не без вдоволення бачив, як столиці загрожувала большевицька армія. Але нунцій ненавидів Польщу й мав ілюзії щодо Радянщини". У відповідь на це сім польських архиепископів і епископів вислали до Ватикану протест проти цього роду наклепів.

КЛОПІТ З ЗАСУДЖЕНИМ НА СМЕРТЬ.

В Естонії засуджений на смерть має право вибрати собі спосіб, як він хоче бути страчений. Отож недавно в Ревалі засуджено одного чоловіка на смерть за душогубство і він рішився, що хоче вмерти від отрути. При виконанню присуду власти дали йому випити трійливого напитку, від якого, по думці знавців, повинна була вмерти кожда нормальна людина. Тимчасом засуджений, людина дуже сильної будови, не вмер, тільки тяжко захворів. Його відставлено до шпиталю, де він недавно прийшов назад до здоровля.

Тепер естонський суд не знає, що з ним має робити. По закону ніхто не може бути два рази страчений за той сам злочин. А тут убийник був уже страчений, але жиє.

СТЕЙТ НЮ ДЖЕРЗИ ЗА ЗНЕСЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

Вибори делєгатів на стейтову конвенцію в справі прогибіції принесли повну побіду сторонникам скасування прогибіції. Всього вибрано 226 делєгатів, яких більшість є „мокрі".

ВЕЛИКІ ШКОДИ ВІД ВЕСНЯНОЇ СТУЖІ.

З ріжних сторін Західньої України повідомляють про великі шкоди, які терплять хлібороби від теперішньої весняної стужі. Потерпіли засіви, пороблені в березні, а ще більші шкоди в яринних городах. В багатьох випадках ярина і саджениня знищена на 100 процент.

НЕПРИЄМНА ПОМИЛКА.

Небувала помилка зайшла в жидівському шпиталі у Варшаві. Родина одної хорої дістала повідомлення про її смерть. Підчас похорону своячки, прощаючися з небіжкою, здивувалися, що вона зовсім не з їх родини. Показалося, що шпитальна адміністрація помішала назвища двох хорих, які лежали побіч себе, і повідомила про смерть не родину небіжки, але кревних особи, що вже приходила до здоровля.

БОЛЬШЕВИКИ РОБЛЯТЬ ЩЕ ОДНУ ПОЗИЧКУ.

Радянська влада почала заходи, щоб серед населення зібрати позичку в сумі три білїони рублів. За цю позичку влада прирікає платити 10%. Большевики думають вжити її на розбудову інтустрії за планами другої пятилітки. Всім робітникам запропоновано „позичити" свою тритижневу заробітну платню.

ЗАКЛИК ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА ДО ВСІХ ДЕРЖАВ СВІТА.

Президент Рузвелт післав на імя правителів 54 держав заклик, у якому він закликає всіх зменшити збросння, знищити засоби нападу на інших, стриматися з посилкою військ за межі своїх держав і забути ріжні дрібні державні прагнення. На закінчення він закликає всіх щиро обєднатися для підтримки в цілому світі мира та обєднати всі сили на боротьбу з сучасним тяжким економічним станом світа. В тій цілі він кличе всіх ужити заходів, щоб конференція в справі роззброєння, яка тепер відбувається в Женеві, та майбутня економічно-фінансова конференція в Лондоні закінчилися з успіхом.

В своєму заклику він говорить, що коли якась держава буде перешкаджати роззброєнню, чи старанню інших держав направити й поліпшити міжнародне життя, то тоді всі будуть знати, хто є виновником невдач. У цьому вбачають укриту погрозу Гітлерови.

Між іншим заклик адресований також до російського презид. Калініна. Дехто вбачав, що це фактично признання радянської влади в Росії, але з Білого Дому пояснили, що нічого подібного. Президент лише числився з тим, що Росія має своїх представників на міжнародній конференції в справі роззброєння, а також буде їх мати на лондонській конференції. Тому не можна обійти її в заклику, який спрямований до всіх учасників цих конференцій.

ХОЧУТЬ ПРИСПІШИТИ СКАСУВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

Президент Рузвелт скоро звернеться з закликом до всіх стейтів приспішити справу знесення прогибіції. Свою відозву він обгрунтує потребою скорше знайти нові джерела для федеральних та стейтових податків.

У заклику президента буде говоритися лише про прискорення рішення в справі прогибіції, а не буде сказано про необхідність її знесення. Це вже мають рішити самі стейти.

ДАЛЬШІ ПОРОЗУМІННЯ ГІТЛЕРІВЦІВ З ПОЛЯКАМИ.

Лідери гітлерівців у Данцігу заявили публично, що коли їх партія здобуде більшість у данцігському сенаті після виборів 28 травня, то вони вжиють усіх заходів, щоб підтримати приятельські зносини з Польщею. Зокрема вони прирікають забезпечити недоторкальність усіх зобовязань Данціга супроти Польщі та цілість польського державного й приватного майна.

Лідери націоналістів кажуть, що вони не дадуть притоки до втручування Ліги Націй у справу взаємовідносин між Польщею та вільним містом Данцігом, бо самі постараються навязати приятельські відносини з Польщею.

СТРАТИВ НОГУ СКОРШЕ, НІЖ ОГЛЯНУВСЯ.

Павло Курбис у Брокенгед, Ман., різав дрова газоліновою пилою. Одно поліно не лягло добре під пилу і він хотів його потрутити ногою, одначе не виміряв добре, нога попала під пилу і поки Курбис оглянувся, нога була вже відтята.

ЗАКЛИК ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА ДО ЦІЛОГО СВІТА СТРІВ СИМПАТІЇ

МАЙЖЕ ВСІ ДЕРЖАВИ, КРІМ ФРАНЦІЇ, ЗАДОВОЛЕНІ З НЬОГО.

ЛОНДОН (Англія). — Премієр міністер Мек Донелд заявив, що заклик президента Рузвелта, висланий до 54 держав, щоб обєднатися для спільного поліпшення економічного життя цілого світа й для недопущення війни, вказує на те, що Америка рішила покінчити свою політику ізоляції від інших держав світа. На думку Мек Донелда, Америка тепер почне нову міжнародню політику, в якій вона не побоїться взяти на себе деяку відповідальність і буде активніше співпрацювати з іншими державами.

Преса прихильно стрінула заклик президента Злучених Держав і висловлює гаряче підтримання його.

БЕРЛІН (Німеччина). — Заклик президента Рузвелта тут стрінуто з задоволенням. Відповідальні діячі кажуть, що заклик президента, щоб держави обмежили своє збросння цілковито, відповідає баганню Німеччини, яка також домагається зменшення збросння, а разом з тим і рівних для себе прав з іншими державами.

Отже Німці вважають, що заклик президента Злучених Держав не перечить їх становищу на міжнародній конференції в справі роззброєння та взагалі в справі напряму міжнародньої німецької політики, яка змагає до підтримання спокою й порядку в цілому світі.

ПАРИЖ (Франція). — Тут замітне гостре незадоволення з того, що в заклику президента Рузвелта нема вказівки на те, що Злучені Держави будуть активно підтримувати міжнародні пакти про неагресію та приступлять до участи в міжнародній контролі збросння держав. Французькі політики й преса вбачають, що Злучені Держави далі хочуть лишитися лише посторонним дорадником в европейських та міжнародніх справах, не поносячи тягарів, які випливають з переведення тих порад у життя.

З інших столиць европейських держав приходять відомости, що там заклик президента Рузвелта стрінуто з прихильністю, а подекуди йому надають поворотне значіння в історії міжнародних зносин і попередження війни.

ГІТЛЄР ГОТОВИЙ З ПРОМОВОЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Після довших нарад з президентом Гінденбургом, які були дуже секретні, канцлєр Гітлєр закінчив приготування своєї промови перед райхстагом. Змісту промови ніхто не знає, але догадуються, що він буде далі говорити про право Німеччини зброїтися нарівні з іншими державами.

ЗАВАРИВ КАШУ, А ТЕПЕР ВИНУЄ ІНШИХ.

ЛОНДОН (Англія). — Творець Верзайського мира, бувший премієр Англії, Ллойд Джордж, виголосив промову, в якій заявив, що за всі події в Німеччині, які привели до влади Гітлєра, вйнуваті держави антанти. Він каже, що властиво їх політика супроти Німеччини після Верзайського мира підготовила в Німеччині ґрунт для Гітлєра, викликаючи незадоволення в широких масах.

Далі він каже, що держави-переможці не виконали Верзайського мира щодо зменшення свого збросння, а навпаки, ввесь час зброяться. Це дало Німцям ґрунт для домагання зброїтися на рівних правах з іншими.

СВЯТКУЮТЬ ПЕРЕМОГУ НАД МОСКАЛЯМИ.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС (Фінляндія). — Урочисто відсвятковано пятнадцятиліття звільнення Фінляндії від московської комуністичної окупації. В 1918 році фінська „біла армія", під проводом генерала Манерґайма, звільнила Фінляндію від її окупації московською червоною армією.

В Гельзінґфорсі відбулася велика парада військ та ріжних патріотичних організацій, які проходили перед президентом республики і генералом Манерґаймом.

СТУДЕНТСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В УГОРЩИНІ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Студенти-націоналісти врядили ворожу демонстрацію проти професора університету Блейра. Проф. Блейр боронив у парляменті права національних меншин узагалі, а зокрема права Німців в Угорщині, яких тепер переслідує угорська влада нібито за гітлєризм.

Угорські студенти повибивали камінями шиби в вікнах дому проф. Блейра. Тут у них прийшло до сутички з німецькими студентами, які зробили контрдемонстрацію, підтримуючи проф. Блейра. Поліція ледви вгамувала студентів і припинила бійка між ними. Арештовано 65 ворохобників.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИЯТЕЛЬ У БІДІ

Зближення між большевицькою Москвою й диктаторською Польщею є між іншим мовчаливою відповідею на побожні молитви галицьких комуністичних симпатиків до Москви за поміччю. Цим зближенням большевики сказали менше-більше таке: Ваші сподівання на московську поміч проти Польщі — пусті надії. Для Москви перший інтерес: добро Москви. Добро України тільки тоді важне для Москви, як Москві з цим добре. Як Москві добре злучитися з ворогом України, то Москва ні хвилини не завагається це зробити. Як довго Польща думала зискати від світа уступки, представляючи себе за головного ворога Москви, так довго Москва не могла говорити з Польщею як брат з братом. Та коли Польща тепер помякла, через німецькі побренькування шаблею, то тепер і Москва може говорити з Польщею зміненим тоном.

Здавалосяб, що тут уся уступка зі сторони Польщі. Але обсервації людей, котрі бачили большевицьку Росію за останні місяці, стверджують, що тут змінилася теж Москва, а змінилася через страшний стан краю, до якого довела большевицька господарка. Це видно теж з того, що в той самий час, як Москва замкнула двері перед носом галицьких комуністичних симпатиків, які стояли з шапкою в руці, Москва зробила те саме з китайськими комуністами. Через довгі роки хаотичної боротьби Китайців проти своїх гнобителів московські большевики нацьковували Китайців до комуністичної розправи з китайськими богачами, обіцяли їм за те допомогу. Коли проти Китаю виступила Японія, тоді Москва, щоби нахилити Китай до большевизму, запевняла Китайців, що Москва природний союзник Китаю проти природного ворога Росії, Японії. Були Китайці, які дали зловитися на такі підшепти Москви. Зорганізовано навіть війська, які йшли під кличем і командою большевиків. Вони були певні, що скорше чи пізніше Росія виступить явно й славно за Китай та дасть отверту мілітарну допомогу Китайцям, як це повинен зробити оборонець покривджених і поневолених.

І ось власне цими днями Китайці дістали остаточну відповідь Москви. Москва заявила, що вона годиться продати манджурську залізницю Японії. Це буде поважний удар для Китаю; його боротьба проти японського наїзника поважно загрожена. Отже Китаєви до цеї залізниці засі, Китай не має права до цеї залізниці; Москва показує, що вона не вважає Японії за наїздника, а Китаю за жертву наїзду. Цим Росія вмиває руки від цілої афери та заявляє Китайцям: бороніться, як можете, це ваше діло. І цілий світ розуміє, через що Росія так робить. Росія боїться, що як вона пірветься на Японію, то з Москви полетить цар Сталін, як від попередньої програної полетів Микола Романов.

О. Сновида.

ЛІКВІДАЦІЯ ЦАРАТУ

З Манджурії доходять тривожні вістки про японсько-російські непорозуміння на Східно-Китайській залізниці. Відомо, чим є ця залізниця для Росії — це стежка, яка лучить — і відтинає її — від Владивостока. Кілька літ тому Москва зачала (без виповідження) війну з Китаєм, коли той нарушив її „права" на цій/ залізниці. Тепер — ці „права" нарушує Японія. Вона обсадила своєю кінното обидві — західню і східню — крайні точки цеї залізниці, стримує російський транспорт, жадає звороту забраних Росією льокомотив і ваґонів і взагалі виставляє терпеливість і вимушене миролюбство совітського уряду на тяжку пробу...

Чого хоче Японія? Не більше, як **щоби Росія забралася з Манджурії**, ліквідуючи рештки своїх управнень на цій території й віддаючи — способом продажі — Східно-Китайську дорогу в руки нової сили, яка усадовилася в Китаю. Так як справи стоять тепер — знесилений і підмінований у середині большевицький уряд опору Японії ставити мабуть не буде, й цю дорогу — таки продасть Японцям... Велике підприємство, розпочате з таким накладом сил, розгону й далекозорости політичної, підприємство царату, яке мало утревалити російські впливи в Азії, — непомітно, без стуку й грюку ліквідується. Росія витиснена з Китаю, витискається й з Манджурії.

Чи це явище відокремлене? Далеко від того! Це — **частина великого процесу ліквідації царату в Азії й Европі, ліквідації, збудованої протягом 200 літ царатом — величезної імперії.** І дійсно, те саме бачимо скрізь на всіх границях Росії. При чім процес ліквідації — як у фільмі, пущеній наопак — переходить назад всі ті етапи, які імперія переходила колись, ідучи наперед у своїй експанзії. Ліквідація діла останніх двох царів — Порт-Артур і Манджурія, доконується на наших очах. Зараз по революції доконалася ліквідація діла Олександра 1, відірвання від Росії Фінляндії. Трохи згодом — ліквідація діла Катерини II. — відірвання Польщі, дальше ліквідація (хоч наразі часова) діла Петра I-го, відірвання й усамостійнення України, нарешті — ліквідація діла Івана Грізного — ліквідація Прибалтику.

В мирнім договорі Верзайськім наступила, за мовчазною згодою розбитої Росії — ліквідація цілої політики царів, від Петра до Олександра II., на полудні викинення Росії з Балканів і — ліквідація її плянів на Константинополь. Що більше — Чорне море, за яке царська Росія стільки боролася з Туреччиною, Францією й Англією—перестає бути її внутрішнім озером; відтепер воєнні кораблі великих держав мають право колинебудь завитати до Севастополя й Одеси...

На сході, на заході й на полудні большевицька Росія переводить — зі скреготом зубів, в безсилій люти — ліквідування всього, що надбав царат. **Велика імперія перестає нею бути, російська стихія заламується в своїй розгоновій енерґії, відступає в свої береги...**

Очевидно, цей процес ще не завершився. Україна ще не вільна, ще не вільний Кавказ, середньоазійські посілости Росії ще стогнуть під російським ярмом. Але — **напрям і лінія процесу виразно зазначилися**, процес іде наперед в певно означеним напрямі. Його похід може бути затриманий, але вже ніколи не повернеться назад.

Ці ремініценції й спостереження приходять до голови, коли обсервуєш останні потягнення европейської політики. Спершу — Рапальо, потім наглу симпатію Франції до большевицької імперії, приязнь з нею Польщі й т. д. Ці контраґенти хай знають, а українська пропаґанда пресова повинна їм це розяснити, що процес розкладу російської імперії не дасться стримати ніякими Союзами й ніякими встрикуваннями-позичками. Що зле вийде той, хто схоче вязатися з політичним трупом, який розкладається, й будувати на нім свою політику. Єдиною живою силою на сході Европи — є його молоді народи, що вирвалися, або рвуться, на свободу. Хто хоче жити й будувати на живім, повинен числитися з ними, з тими народами, і тільки з ними. Ідея єдиної, неподільної Росії — у вогні війни й революції — вмерла! І нема такого чудесника, який зміг би її воскресити...

Спадщина царату ліквідується. Спадкоємці зголошуються вже. Її упадок большевизму, вже близький, буде сиґналом остаточного розпаду царської імперії. Хто думає, що цей розпад з огляду на величезні простори Росії неможливий, хай погляне на те, що робиться в Китаю...

ЛИСТ ДО МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

Дорогий Михасю!

Приємно мені було прочитати вістку про свято у Твою честь, яке влаштувала Американська Україна. Навправду приємно мені...

Неперeглядною юрбою ідуть за днями наші дні і чимраз більше віддалюють нас від хвиль разом перебутих: пересміяних та переплаканих. Хуртовина, яка зірвалася над нашою землею, давно не могла рушити нас. Закручувала з усіх сторін, підривала здолини, прибивала згори, а ми стояли, доки встоятись могли. А потім розігнала нас по цілім світі, як пожовкле листя в осени.

Тебе понесла аж за далекий океан і жбурнула між хмародери Ню Йорку. Здавалося, що Ти пропадеш у холодній, вирахуваній країні Рокефелера і Форда. Що заки море перелетиш, то крила зітреш об тверде, нерідне повітря і впадеш без сил на асфальт метрополії мамони.

А Ти перелетів, хоч крила нили, змучені далекою дорогою, хоч серце боліло за всім тим, що лишав у Ріднім Краю. Лишав Ти несповнені мрії, задля яких пішов у перщому ряді на шістьлітнє скитальство, лишав недоспівану воєнну пісню, яка загрузла в горлі в чотирокутнику смерти.

А ще лишав Ти товаришів, з якими стільки пережив, з якими творив великий стрілецький епос.

В імени їх усіх поздоровляю Тебе, Друже, з гарним днем Твого свята.

Приємно нам, що Ти діставав нагороди від чужих, а ще приємніше, що дождався признання від своїх. Бо це, брате, багато тяжче...

„Немо профета ін патрія суа" (ніхто не є пророком у своїй вітчині)... А ще як та патрія мала стільки ложних пророків, що наша, то й дивоти нема.

„Немо профета"... Іншими словами: Вартість людини можна зміряти тільки поза границями його рідного краю. Хто зна, якби виглядали наші „величини" і „мірноти", колиб їх міряли не тут. Напевно було би багато несподіванок і в один і в другий бік.

В дні свого свята, а й так у будень нераз, напевно згадуєш неодно і неодних. Місця, події і людей, з якими тісно звязана Твоя молодість і молодеча творчість.

І соломяні стріхи Страбичева та Горонди і Замкову Паланку і Головецько і Соснів і — ясна справа — Пісочну. Потім соняшний Єлисавет, а ще потім... Ех, чи не досить?!

Памятаєш „Захист Муз" у Тудинці, оту обідрану, похилу ліпянку, в якій Ти стільки творив! А ту нашу спільну ґітару, на якій кожний з нас пробував свого композиторського таланту... Два рази розбили її російські гранати, а де вона нині — ніхто не знає. Може служить такому, що й не догадується, на чім грає, а може пішла на смітник, як неодно, варте іншої долі...

Та що говорити про ґітару, як у наші душі била і бє гранута за гранатою. Потріскали вони не в однім місці і просто диво, що ще дзвенять, що ще можна дібрати на них сякі-такі акорди.

Твоя душа дзвенить найголосніше, а ми направду щиро радіємо тим.

І щиро стискаємо Твою працьовиту руку. — („Діло").

Галактіон Чіпка.

— Знаєте, жінка вчора посварилася зі мною та кинула мені в голову склянкою з горячим чаєм! Чи у вас щось таке можливе?

— Ні, в нас не пють чаю!

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестр. Любов, від. 177, повідомляє всіх своїх членів і членкиць місцевих і позамісцевих, що місячний мітінґ відбудеться 21 травня, точно в годині 12-тій вполудне, під ч. 45 Пілґрім ул. Проситься прибути на означений час, бо о 2-гій годині буде відчит. — Уряд.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Тов. ім. Князя Данила, від. 356, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 21-го травня, в годині 2-гій пополудни, в домі Громади під ч. 3322 Н. Лавренц ул. Проситься усіх членів прибути на цей мітінґ в означений час, бо є багато важних справ до полагодження. Взивається довгуючих членів по 4 і 5 місяців, прийти на цей мітінґ і по змозі вирівнати свої вкладки, бо на другий місяць має відбутися піврічна контроля. Члени, котрі подались о позичку, мають прийти на цей мітінґ і підписати контракт та взяти свою позичку. Делеґат здасть звіт з конвенції У. Н. Союза. — Іван оСрока, предс.; Яким Шкрібенець, кас.; Олекса Дьорка, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 20травня, в У. Н. Домі, 217 Іст 6-та ул. Проситься усіх членів прибути, бо є важна справа до вирішення, а іменно справа підприємства, як має відбутися 27 травня. — П. Боднар, секр.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС. Тов. Галицька Січ, від. 207, повідомляє всіх членів місцевих і позамісцевих, що мітінґ місячний відбудеться в неділю, 21 травня, зараз по Службі Божій в церковній гали. Кождий член має явитися на цей мітінґ і вирівнати свої довги, бо коли довгуючий член не явиться на мітінґ, то буде суспендований, як не заплатить бодай за один місяць своєї вкладки. Котрі члени не можуть платити всього довгу до місцевої каси, то просимо вимінювати грамоти і виповнити аплікації на позичку, бо місцева каса не встані за членів більше платити. Вкладки вишлеться тільки за тих членів, котрі поплатять вкладки. — Теодор Тимкович, предс.; Олекса Сельський, секр. Іван Сторожук, кас.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється всіх членів Тов. „Єдність", від. 163, що згідно з рішенням минувших зборів, слідуючі місячні збори відбудуться (не як звичайно 14-го травня), але 21-го Травня, точно в год. 6-тій ввечір, під ч. 847 Н. Франклин вул. Взивається всіх членів прибути на означений час, де між іншим буде звіт делеґата з конвенції. — С. Гвіздь, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21 травня, в годині 2-ій пополудни, в гали парохіяльній, 803 Н. Фронт ул. Проситься усіх членів явитися на тих зборах і вирівнати сво їзалеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Ще раз повідомляється тих членів, котрі перестали платити до братської каси, що вони мусять платити свої місячні вкладки кождого місяця, бо братська акса за них закладати більше не буде і кождий такий член буде суспендований. — І. Рудакевич, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що слідуючий мітінґ відбудеться 28 травня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. Обовязком є кождого члена прийти на цей мітінґ, бо делеґат здасть справоздання з конвенції. Члени, котрі ще не виміняли старих грамот, просимо принести на мітінґ, а секретар їх грамоти вимінює на нові поліси, цебто на новий рід обезпечення. — Микола Гуль, предс.; Мих. Турко, кас.; Іван Дацьків, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21 травня, в гали У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Кождий член повинен бути на тих зборах. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости. Ті члени, що дали грамоти до виміни, нехай прийдуть по нові, а ті, що хотять виміняти, нехай принесуть свої старі грамоти на мітінґ. Кождий член повинен не забувати подати свій адрес, коли змінить помешкання. — Михайло Федорів, фін. секр.

Володимир Левицький.

В РЯДАХ АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ (У. Н. Р.)

(10)

Як дивно за той рік обкрутилося колесо історії... Ми вправді нині заспівали собі могутнє: „Вернуться ще тії..., але це ми й не ми, — не ті, що рік тому з обіцянкою так співали; ми ідемо в рідну Галичину — назовні в іншому характері, але внутрі душі — одна велика спільна ідея — що Галицька Земля мусить бути нашою... Її дрожить сьогодня ще так недавно сильна Варшава і нам байдуже від кого, — хай дрожить і завалиться, коби нам тільки обставини та події часу дозволили захопити свою Галичину, як базу орґанізації нових сил для боротьби зі всіми ворогами Соборної України. Про ці задуми від самого початку нашого відвороту ідуть живі балачки між нами — Галичанами — в Армії У. Н. Г. Втаємничені в те також ідейні одиниці — із тих наших наддніпрянських братів, що їм, як і нам, і договір в Зятківцях, і договір у Варшаві — найсоромніші сторінки історії наших визвольницьких змагань. — Ми вже на галицькій, українській — землі. На фронті над Збручем остаються 22. і 23. курінi. — а наш іде в запас до м. Скали, де становлюємося в парку. Поляки для замаркування активнішої оборони своєї території підтягнули на ліве крило дві батерії. Тут чуються вони „в дома", коли ми держимо фронт. Штаб нашої армії стоїть в м. Борщеві, а уряд У. Н. Републики в Станиславові. Ходять поголоски, що Поляки перед своїм відворотом із Камянця Подільського, коли він був вже загрожений червоними, віддали Поділля нашій владі.

14. 7. Ворог обстрілює з рана гарматами наш фронт, а також наш курінь в парку й ранив трох козаків. На волинському фронті Поляки далі відступають; большевики посунулися за Сарни та Рівне. Теперішне положення каже сподіватися упадку Польщі, чого зі щирого серця собі бажаємо. З комуною дамо собі раду, якщо одного ворога буде менше. Як нам доносять наші приватні звязкові — то Поляки тепер в Галичині „попустили" зі своєї безоглядної системи режіму. Однак усіх галицьких старшин держать далі в таборах полонених на Поморю, бо бояться їх мати в Галичині. Кружляють нестверджені вістки, що Поляки мали віддати нашій владі в заряд три граничні повіти: Гусятин, Чортків, Борщів, звідкілля, згідно з виринутим проєктом, малиб доповнятися наші частини новими мобілізованими. В це вірять особливо наші штабовці, з чого ми сміємося, знаючи „своїх союзників" дещо краще. Червоні кинули на Галичину своїх аґітаторів, які розпускають вістки, повні обіцянок. Одна з них звучить, буцімто комісар Каменев мав заявити перед анґлійськими робітниками, що Совіти визнають самостійну Україну. Все це „на вербі грушки", бо знаємо доволі добре хитрощі жидівської комуни. Чиж мало пережили та бачили ми докладніше про той „совітський рай", недавнього червоного „союзника"?!

15. 7. Рано ворог наступає на 23. курінь і, переправившися біля млина в брід через р. Збруч, заняв його позиції. 23. курінь відступив з великими втратами. Наш курінь поспішив у наступ і на багнети випер комуну із м. Скали, яке вона була заняла. Большевики не ставили надто великого опору, бо наші хлопці „лущили" їх, де попало. Комуна мала великі втрати: біля 20 убитих та 7 полонених. Але й ми не солодко гостили, бо вбитий хор. Кушнір, та трох козаків, а ранені: пор. Волощак та шість козаків. Самі найкращі хлопці покинули курінь. — Пополудні спокійно. Наш курінь затикає тепер всі найґірші діри тому, що славні хлопці в ньому та чисельно відносно ще найліпше представляється. Прийшов наказ, що нас мають пересунути вліво 8 км., де є 11 бродів через р. Збруч. Там стоять рештки якогось куріня київської дивізії, котрий мав великі втрати в останніх боях, головно з числа завзятих хлопців- повстанців.

16. 7. Остаємося далі на давній позиції. Рано пробують большевики знов щастя й наступають при допомозі сильного вогню скорострілів, які бють згори на нас. Пробують також переходити в брід біля млина, однак всюди порядно дістали. Тоді виліз один комуніст на будку за мостом і махав хусткою, щоби не стріляти, бо хоче щось цікавого говорити. Ми вволили його волю, але коли він після своїх жалів „братовбийчої війни" почав пропаґанду за комуну, ба навіть загрозив, що нашому „буржуазному" куріневи швидко зробить комуна кінець — тоді наші скорострільчики навели добрий приціл та „вжалили" по будці, з якої аґітатор повалився „як довгий". Дісталося також тим, що біля нього стоячи, махали до нас кулаками.

17. 7. В штабі армії в Борщеві відбуваються сьогодня важні наради начальників дивізій та бриґад, яке заняти становище на далі з огляду на сучасне положення. В ночі стягаємося з фронту; є це дальший відворот, тому, що на лінії Збруча годі оборонити, бо на лівому крилі червона кіннота продерлася між нами і Поляками. Переходово займає нашу позицію волинська ґрупа. Виходимо пізно в ночі із м. Скали та полями й ярами приходимо ранком (18. в.) до с. Босирів, малого села й бідного, яке довший час годувало два польські баталіони, що тут до вчора стояли чорт знає на віщо, коли на фронті ми без них оперували успішно. Маємо заняти своїм ослабленим заєдними боями та зменшеним через втрати останніх подій курінем доволі довгий участок нового фронту. Командір куріня хоче показати, що ми не втратили слави й признання, яке маємо в дивізії, а саме „24. курінь найкращий із курінів дивізії", — тому й не реаґує оборонно па непомірні обовязки, що їх вкладають на нас згори. Все це переходить вже наші перемучені сили. Крім того втікли цеї ночі з командантської сотні 4 Галичани домів та заарештовано й відіслано в штаб бриґади пор. Стасишина. Командір куріня наслідком останніх боїв попав у стан поденервування та переляку, хоч — до речі сказавши — віддавна командує курінем на позиції славний Запорожець — помічник — сотник М. Селегей.

18. 7. В ночі заняли ми нову позицію за с. Босирами. Штаб куріня стоїть у хуторі за селом. З недостачі людей стоїть одна застава від другої доволі далеко. Боїмося, що ворог між ними легко прірветься.

19. 7. Нині важкий був для нас день проби, що грозив нашою загладою. Комуна від ранку зачала наступати на 7. бриґаду й вдалося їй зробити прорив на селах Васильків і Кривеньке, що їх заняла. В час наспіли фроловці й кінна сотня бриґади та завернули червоних назад. Зарубано біля 25 большевиків; багато наших кіннотчиків були цілком скровавлені цею масакрою. З нашого куріня перебігли пять мобілізованих до комуни; були це молоді хлопці, забрані нами при відвороті у селах перед Збручем. Про нашу армію розпускають якісь типи всякі вістки. Говорять, буцімто армія малаб перейти в майбутньому р. Дністер і через Румунію податися на Одесу, де має успішно оперувати московський ґенерал Вранґель, який признає „навіть" автономію України(!) та окрему армію. Звідсіля малиб ми почати нові операції проти червоних. Стоїть це у звязку з сучасними подіями, а саме — большевики розділили нас від Поляків та змагань відкинути нас за Дністер на галицьке Підкарпаття. Друга нестверджена вістка це те, буцімто Поляки пробують ціною інших українських земель замиритися з комуною, задержуючи при собі бодай Східну Галичину. Тоді „союзники" роззброять нас.

20. 7. Червоні роблять з ранку демонстрацію на 7. бриґаду, опісля знов завертають у свої окопи. Від двох днів чуємо сильну канонаду в напрямку м. Гусятина, де має йти бій панцирок.

21. 7. На фронті спокій. Та наш курінь переходить внутрішню крізу. З недостачі одіння, головно черевиків, хлопці втікають до інших частин, переважно до Запорожців. Постачання зовсім не опікується курінем, а безнастанне непереривне майже затикання всіх дір нашим курінем знесилило хлопцім до останку. Потішаємо їх, як вдається, однак це все не помагає. Великі обози та штаби, повні здорових людей, відступають швидко, але вигідно з „бабами" за Дністер, а ми ледви дихаємо вже з перевтоми. Крім того мусить курінь сам себе проживляти та вбирати. Досі вдавалося часто захопити дещо у втікаючих панічно „союзників", а тепер їх тут нема. Доносять нам, що большевики ладяться до дальшого наступу на нашому участку. Має їм у допомогу надійти 7. дивізія, яка й розпічне наступ. Поляки втікають в паніці далі. Евакуовано Тернопіль, що — як пише „Век Нови" — було потрібним „для целюф стратеґічних". Зате є одно відрадне явище, що польська урядницька кліка втікає вперед свого війська на захід. Бажаємо їм „щасливої дороги", без „до побачення". „Курієр Львовскі" пише сьогодня з іронією та злобою, що осідком нашого уряду є місто Ланьцут. Чи не справдиться це „побажання"?!

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У. Н. СОЮЗ.

Було це давно, коли з Америки вернувся до Голичини емігрант і привіз зі собою „Свободу". Розказував він про Союз, про братство, мітінги, конвенції. „Свобода" пішла з рук до рук, а дальше попалась і мені. Це було щось нового, неімовірного в тодішні часи, коли в моїм рідним місточку ледви існувала читальня, одинока народня інституція. В мені зродилась мрія підрости, дістатись до Америки й стати членом Союза.

Минуло майже трицять літ. За цей час мої мрії здійснилися. Минув термін в Молодечім Союзі я став повнолітним членом, мітінгував враз з старшими, машерував з ними на празниках, був урядником і делегатом. А при тім черпав духову поживу зі „Свободи", котра тісно вязала мене з моїм народом.

Здавалося, що Батько-Союз перед моїми очима зріє в могутню організацію, а враз з ним розвивалась свідомість та ідея відродження українського народу. Передвоєнні змагання в краю відбивались на американському грунті в „Свободі". Боротьба з кацапством, відтак з клерикалізмом, перетворила Союз у народню твердиню, котра далася відчути навіть у старім краю. Союз відбив наступи чужих і своїх. Реформа, війна, пошесть, полишили за собою сліди, але минулося все й сліди загладжено. Минулися дідичі, котрі будували організацію, а на їх місце прийшли нові, невтомлені, котрі в свою чергу віддали щиру працю над постепенною будовою. Союза.

Теперішня конвенція застає Союз найбільшою українською інституцією. З нею звязані мрії й надії української іміграції та тут роджелої молоді. Цей тиждень нарад делегатів не приносить жаху Союзовцям по цій широкій Америці. В серці кождого панує віра, що 18-та Конвенція У. Н. Союза сповнить своє завдання й покладе сильну основу під дальшу будову цієї народньої інституції, а цею основою має бути тут роджена молодь. Віримо й терпеливо очікуємо конструктивної праці від Вас, Панове Делегати!

Г. Герман,
Вілкс Бері, Па.

ПРОЄКТ І-го ЗІЗДУ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНІХ УЧИТЕЛІВ АМЕРИКИ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В ШІКАГО.

Світова Виставка в Шікаго матиме для нас, Українців, велике значення. Оце перший раз в історії нашої еміграції зможемо імпонувати перед чужинцями здобутками своєї питомої культури. Культура — це спадщина по наших предках, що проявляється в русі умовім і фізичнім. До умового належать тут; наука, письменство, штука-мистецтво, — віра, та відношення-поведення з людьми; до фізичногож: хліборобство, промисл, торговля, — або коротше — діла рук наших.

Читаючи повідомлення Української Виставової Корпорації, довідуємось, що з багатих ділянок культури фізичної спроваджено експонати з краю — багато визначено між еміграцією, — зате з ділянками культури умової справа трудніща. На Світовій Виставі буде змога бачити твори наших письменників, поетів, будуть давати концерти під орудою найкращих дірігентів, — виставлятимуть найліпшими силами опери-драми, — буде змога видцям оглядати найкращі артистичні образи наших артистів малярів, графіків. Зате наука ограничується до інформаційних відділів з історії, географії, та в часті літератури. А чи не повинна бути зарепрезентована Українська Народна Школа на еміграції? Правда, Рідний Край вишле свойого представника, (можливо й кілька осіб) та те представництво не може заступити українського учительства на еміграції. Тому я вважаю за необхідне звернути спеціяльну увагу на проєкт зізду українських народних учителів, котрі жиють на терені Америки, Канади та Бразилії.

Зізд українських учителів-працівників матиме для нашої праці неабияке значення; є можливість сцентралізування інституцій Українських Народних Шкіл. Досі про цю справу писалося багато та, на жаль, безцільно. Ми досі не знаємо, скільки маємо учителів-педагогів, скільки є шкіл, який рівень освіти учителів і т. д. Вина спадає на нас, учителів, бо ми не зуміли обєднатись.

Зізд українських народних учителів на Світовій Виставі в Шікаго мав би перш усього обєднати всіх учителів в Український Союз, з котрого вийде Шкільна Рада, якої розпорядкам повинні підлягати всі українські народні школи на землях Америки.

З відсутністю Шкільної Ради є неможливий підйом освітньо-культурного рівня еміграції, бо сучасні наші школи не сповняють свого завдання. Саме з цеї причини еміграцію визискують рік річно ріжні типи „вчителів", котрі у більшости не мають мінімальної педагогічної освіти. Шкільна Рада положить край отому безладдю. Вона стане найвищим авторитетом народних шкіл, якій останні мусять піддатися. Шкільна влада буде тільки візитувати, та іспитувати і надавати учителів, стояти на сторожі рідного слова й рідної школи. Вона дасть соткам ідейної трудової інтелігенції певний кусок хліба і матиме корисний вплив на матеріяльний стан учительства.

Подаю тут проєкт зізду вчителів:

1. В зізді може взяти участь кожний учитель української народньої школи, націоналіст, котрий викажеться свідоцтвом покінчення учительської семинарії, народньої школи чи гімназії, — або кваліфікаційними свідоцтвами праці; останні зволять долучити (коли посідають) статті, рецензії, оголошення, звязані з їхньою працею, — котрі передтим треба впорядкувати.

2. Кождий учитель, котрий тимчасом займає посаду дяковчителя, мусить також виказатися свідоцтвами, як вище.

3. Кошти подорожі на виставу має покрити кожен кандидат власними грішми, якщо шкільні громади не покриють хоч вчасти подорожі вчителя.

4. Зізд мав би тревати один тиждень, від 1 до 8 липня б. р.

5. Котрий учитель не міг би покрити кощтів подорожі, має зголоситися на адресу зізду до часу, поданого в народніх часописах, долучивши в листі копію свойого свідоцтва, посвідченого місцевим шкільним комітетом, та залучивши 3-центову марку. В листі треба зазначити коротко-ясно місцевість школи, рік заснування її, скількість кляс, предмети навчання, скількість учеників (всіх кляс), періодична й місячна платня.

6. Вчителі, які не мають здібностей педагогічних, як зазначено під числом 1-шим, не можуть бути управнені до зізду.

Всіх товаришів-учителів Української Народньої Школи проситься негайно висловити свої завваги щодо цього проєкту зізду на сторінках національної преси, найдальше до двох тижнів. Потім створиться комітет зізду.

Митро Пасічник,
Філаделфія, Па.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНҐСТАВН, О.

На допомогу шікаговській виставі.

Дня 26 лютого були скликані спільні наради всіх репрезентантів українських товариств й обох парохій в справі Шевченкового концерту й Українського Дня в Айдора Парку. На тих нарадах о. Л. Веселовський підніс справу виставки в Шікаго й участи Українців в ній. Щоб добре Українці репрезентувались на тій виставі, треба зібрати значні гроші. Їх маємо зложити ми самі. Далі о. Веселовський закликав вибрати комітет, який перевів би збірку в Йонґставн на шікаговську виставу. Репрезентанти зрозуміли таке важне діло й вибрали комітет, котрий занявся збіркою по товариствах і роздав листи, з котрими щирі Українці й Українки ходили збирати по хатах.

Жертви зложили: Братство св. Івана Хрестителя, відділ 230 У. Н. Союза, 10 дол.; Бр. Арх. Михаїла, від. 140 У. Н. Союза; Бр. св. Петра й Павла, від. 274 У. Н. Союза; Бр. Пр. Тройці, від. 135 Провидіння; Сестрицтво „Любов", відділ 95 У. Н. Поміч; Українсько-Американський Політичний Клюб; о. А. Строцький по 5 дол.; з концерту в честь Т. Шевченка 5 долярів.

Збірка на спільних нарадах: о. Л. Веселовський, М. Іваньчак, І. Кравець, С. Ворожбит, Ст. Шпирка, Й. Ващак, М. Кастинецький по 1 дол.; Л. Кухтин, В. Саєвич і П. Стахура по 50 цнт.

Комітет роздав листи до української парохії на Стімтон. Число листи 1: І. Іваньчук, Д. Темник по 1 дол.; А. Віблий, С. Трасон, Р. Федина, П. Гула, І. Мирдич, В. Конишак, С. Середницький по 50 цнт.; О. Дзіман, М. Конишак, С. Кріль, В. Сеньчишак, І. Луцик, А. Гохак, М. Джорджій, О. Ганищак, І. Сійка, А. Прокопчак, І. Хомик, А. Мельникович, Г. Боновська, Г. Цабаняк, В. Ячник, Н. Федина, М. Кіхтан, Л. Максимич, А. Гнатів, Н. Смук, П. Кориляк, Н. Мирдич, А. Павелко, Д. Сорока, Н. Юрчак, П. Сагниця, А. Кравець, Д. Швед, Н. Курчицька, М. Мирдич, Т. Дідовська, І. Сеньчак, Т. Сенедяк, Т. Цебеняк, І. Багний по 25 цнт.; дрібними датками $1.75 цнт. Разом на листу ч. 1 зібрано 16 долярів.

Збіркою занялися: Іван Іваньчук, Андрій Кравець, Михайло Мирдич.

Ліста ч. 2. з Ґраґлу: Т. Наповський, В. Терлецький І. Ясінь по 50 цнт.; І. Маркевич, І. Яворський, М. Когут по 25 цнт. Разом 2 дол. 25 цнт.

Збирали: Іван Яворський і Юрій Гусак.

Ліста ч. 3 з Джерарду: П. Качмар, Т. Паробок по 1 дол.; О. Опалка, Й. Митренька, І. Кравець, М. Савіцький і П. Романовський по 50 ц.; Т. Ґевдига 40 цнт.; М. Іваньчак 25 цнт., Н. Торський 10 цнт.; зібрано 5 дол. 25 цнт.

Збіркою занялися: Павлина Романовська й Анна Митушинська.

Збірка в греко-кат. церкві 3 дол. 5 цнт.

Всіх грошей зібрано до 10 квітня 80 дол. 5 цнт., які вислано до Комітету Вистави в Шікаго.

Підписані складають щиру подяку всім жертводавцям і тим, що ходили з лістами по хатах. Ми знаємо, що в неодній хаті почули ви непріємні слова; за це будьте вибачні, бо ще не в кождій українській хаті є світло знання.

За Комітет:
Мартин Бурко, голова;
Іван Кравець, касієр;
Михайло Іваньчак, секр.

У пекарській крамниці.

Пані: Чи ті булочки свіжі?

Крамнична дівчина: Того не можу знати, я тут занята щойно четвертий день.

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(1)

Не можна не вітати від щирого серця появу II тому історії України п. професора Дорошенка.

Кожна праця, що малює ту або ту добу боротьби України за її державність, є вже цінна сама по собі, як історичний матеріял, хоч би й не було в ній суто історичного обєктивізму.

Надзвичайно цінна повинна бути тому історія гетьманщини, цієї цікавої доби відродження України, яку висвітлює, й на підставі архівних матеріялів, і на підставі власних спогадів людина, що перебувала в гущавині всіх подій цієї доби, — міністр закордонних справ протягом майже всього гетьманату.

Шановний автор підкреслює, що хоча за останніх десять років появилося немало ріжних спомнинів і записок про період гетьманщини, але здебільшого їх писали люди, ворожі до гетьманства, зі спеціяльною метою його понизити та зогидити — „тому в їхніх споминах події й особи виступають здебільшого в кривому зеркалі" (стор. 4).

Як відомо, „ріжні бувають „криві зеркала": в одних люди вбачають себе надзвичайно зменшеними, а в інших значно збільшеними.

„Історіяж безумовно не визнає жадних кривих зеркал; людські постаті й події повинні відбиватися в ній такими, якими вони й були в дійсности, ані зменшеними, ані збільшеними. Далі, шановний автор, хоч і сам зазначає, що він не може претендувати на „повний і всесторонний образ події", що багато сторінок описуваної ним доби освітлено „дуже неповно й може навіть не зовсім точно", що не міг він „холодно, бесторонньо" змальовати цю добу, всетаки покладає надію, що ця книга допоможе „пролити світло правди на той період, який при всіх його помилках і розчаруваннях був періодом найбільшого виявлення української творчости в сфері політичного, економічного й культурно-освітнього будівництва" (стор. 4).

Тобто періодом найбільшого виявлення, якщо порівнювати цей період з іншими періодами існування, очевидячки, самостійної України, а таких періодів, як відомо, було всього три: період Центральної Ради від проголошення самостійности України, період гетьманату й період Директорії.

З них період Центральної Ради, який треба, безумовно, починати лише з часів повернення її до Київа, тягнувся неповні 2 місяці, причому й на цей період припадало відвойовування частини території від большевицької навали; період гетьманату тягнувся сім із половиною місяців; причому з них шість із половиною місяців припадало на цілком мирні часи існування держави за охороною наймогутнішого, хоч і чужого війська, і період Директорії, який, можна вважати, тягнувся лише місяць, бо вже в другій половині січня 1919 року большевики захопили частину Лівобережа, а незабаром і саму столицю держави, і якого абсолютно не можна вважати за мирний. Отже з цих трох періодів гетьманат, що був незрівнано довший за інші періоди, на думку шановного автора й був періодом найбільшого виявлення української творчости.

Перш за все, з приводу деякого непорозуміння, яке може зясовується тим, що автор цих рядків щойно кілька місяців, як опинився на еміграції й тому, цілком зрозуміло, не є AU COURANT усіх політичних подій української еміграції ріжних її напрямків.

Шановний пан професор при кінці своєї передмови висловлює свою подяку за вчинену йому допомогу під час писання цієї праці багатьом особам і по першому пляні „Ясновельможному Пану Гетьману П. П. Скоропадському" (стор. 4).

Алеж усім, здається, добре відомо, що ще 14 грудня 1918 р. гетьман Павло Скоропадський офіційно зрікся гетьманства.

Зазначено це й в „історії" пана професора на стор. 424.

Наскількиж памятаємо ще засади державного права, вибрання на голову держави є акт двохсторонній, а саме: з одного боку яскраво виявлена воля народу, що вибирає, і з другого —згода особи, що її вибирають.

Щоби зректися влади, досить однієї ясно виказаної волі голови держави, але колиб колишній голова держави побажав знову привернути до себе свою колишню владу, то тут однієї його волі замало; він уже є цілком приватна особа; треба знову ще й волі народу з цього приводу, яка мусить бути цілком яскраво виявлена.

Звичайно трапляються щасливі COUPS D'ETAT, але це вже не теорія, а практика.

І там, на Великій Україні, щось не було чути, щоби нарід український, який не заперечував, свого часу зреченню гетьмана Павла Скоропадського, знову вибрав би когонебудь на гетьмана. Ось чому нібито й незрозуміло, як шановний автор може дякувати „Ясновельможному Пану Гетьману П. П. Скоропадському", коли П. Скоропадський зрікся гетьманства ще 11 років тому, хоч може й „на швидку руку", як зазначує шановний автор на сторінці 424.

Але перейдемо до самої книги. Увесь період, по повороті Центральної Ради до Київа, тобто від початку березня до кінця квітня 1918 року — неповні 2 місяці, — шановний автор характеризує як політику утопії й безсилля. У цій характеристиці безумовно є велика частина правди, але забуває шановний автор додати, що цеж був організаційний період творення самостійної держави, по революції, по першій українсько - російській війні, коли вся територія держави, що її будувалося цілком наново, була охоплена вогнем національної й соціяльної боротьби, коли величезне море збаламученого сорокмільйонового народу фізично ще не мало змоги заспокоїтися, ввійти до своїх берегів.

І не зважаючи на це, дещож було зроблено, апарат міністерств, центральних інституцій, губерніяльних, а почасти й повітових установ, було утворено, утворено цілком наново й досить незле, бо гетьманський уряд, уряд бюрократичний, цілком з нього скористав, а дальші, за часів гетьмана, зміни в цьому апараті провадилися вже в усякому разі не через його непрецездатність. Здоровий державний розум безумовно брав гору над „політичною утопією", й переворот або, краще сказати, зміна булав все одинаково неминуча.

Надалі шановний автор у II розділі своєї книги під назвою: „П. П. Скоропадський. Підготовка державного перевороту й встановлення гетьманства" має на увазі зробити хатеж свого роду підготовку й доказати читачам, що постать Павла Скоропадського була цілком відповідною кандидатурою на гетьмана України.

Здається нам тільки, що не зовсім „точно" малює шановний автор постать гетьмана Івана Скоропадського, предка останнього гетьмана України, пробуючи зробити з неї, хоч і опортуніста, але всетаки свідомого значного українського патріота. Шановний автор зазначує, що Іван Скоропадський був всетаки вірним тодішнім змаганням і ідеалам української старшини (сторона 22).

Але якої старшини? Тієї, що її змагання були якнайбільше загарбати собі нерухомого та рухомого майна та багатіти на теплих посадах за московською окупацією, що її ідеал був лише власний, особистий добробут, а не добро Батьківщини?

Очевидно, може й трудно вимагати чогось іншого за часів панування реакції, такої завжди природньої по невдалому повстанні, алеж усетаки „точніше" булоб дотримуватися природніших фарб, малюючи гетьмана Івана Скоропадського, абсолютно безкольорову історичну постать, що його, як і паню гетьманову, досить яскраво висвітлено вже в народних піснях та прислівях, у літературі та історії.

Безумовно ця політична безкольоровість гетьмана Івана Скоропадського не може мати ніякого відношення до характеристики його потомка, тим більше не прямого. І не можна не погодитися з шановним автором, що родина Скоропадських або більша частина її відограла деяку ролю в життю України.

(Далі буде).

Професор.

— Пане професор, хлопчик випив пляшинку чорнила. Пані попала в розпуку!

— Віднесіть пані олівець і хай вспокоїться. Скажіть, що далі може писати й олівцем.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НАНТІКОК, ПА.

На допомогу втікачам з Великої України.

На розпучливий поклик Комітету, який засновано, щоб ратувати наших братів, котрі перейшли з радянської України до Румунії, я, нижче підписаний, постановив зібрати жертву. Хоч поклик був дійсно жахливий, то однак не видно, щоби які жертви вплинули на таку благородну ціль. Отже нехай моя жертва буде принята, та моїх парохіян, котрих подаю імена, як слідує: о. Ф. Грушецький, И. Сивик, А. Єсьома, Катерина Серновська, Анна Вовк, І. Миколайчик, М. Пидляк, С. Магай, Анна Вдовичук і В. Верещинський по $1; О. Намісняк 75 ц.; І. Вельгош, Анна Бабій, Марія Симчишин по 50 ц.; Т. Претуляк 25 ц. — Разом $12.50.

Гроші висилано через Обєднання на цю призначену ціль.

о. Ф. Грушецький.

АРНОЛЬД, ПА.

Збірка на інвалідів і політичних вязнів.

У наших громадян Дмитра і Анни Любінецьких відбулася забава, дня 12. лютого ц. р., для їх новонародженого сина Григорія.

По українським звичаю, гості, котрі були запрошені, засіли до багато прибраного стола з ріжними стравами. Між ними був також один наш Січовий Стрілець, Михайло Земледух, котрий був у рядах української армії і боровся за українське визволення. Згаданий Січовий Стрілець забрав слово й коротко сказав про перебіг української боротьби з ворогом і подав приклади, як наші Січові Стрільці боролися завзято й з піснею йшли в крівавий бій та клали свої буйні голови за волю й свободу поневоленого віками українського народа.

Своїми палкими словами закликав він присутних гостей не забувати за наших інвалідів, котрі просять у нас помочі. Відтак говорили хрестна мама Григорія, пані Юлія Красіцька, й заявила, що громадяни Любінецькі офірували від себе на Рідний Край $5. Треба згадати, що Любінецькі завжди беруть участь в народнім життю і попирають кожду українську національну справу.

Священик о. Пашкевич підніс, щоб Українці при кождій нагоді не забували за Рідний Край і між тим згадав, що наш обовязок памятати й про політичних вязнів та про УВО, бо ці два чинники й нині боряться за свій нарід і волю для нього, наражаючи своє життя кождого дня на нові переслідування й на шибеницю.

По промовах гості зложили на Рідний Край $14.

Жертвували: гром. Любінецькі $5; по $1: Н. Зілінський, М. Земледух, М. Сокалюк, Н. Красінський, П. В. Сокалюк, о. Пашкевич, П. М. Гуменюк; по 50 ц.: М. Пельчак, З. Адамчук, І. Різник, О. Іванчишин.

Гроші висилано через Обєднання: $7 на інвалідів і $7 на політичних вязнів.

Гість.

Вуйко з Америки.

— Коли нарешті заплатите мені ваш довг?

— Як лише приїде мій вуйко з Америки.

— Я чую вже це може який рік. Не вірю вам у цю казку з вуйком.

— Прошу ось лист від нього, я дістав його вчора.

— А що пише? Коли приїздить?

— Як лише пришлю йому гроші на шіфкарту.

Д. Міль.

НА КЛАДОВЦІ.

Будилася земля з глибокого зимового сну. Вкривалася зеленим, ізмараґдовим коверцем. Ніжно пестилися ще нагі віття дерев у сяйві на заході сонця. Жваво журчав малий потічок, несучи вістку про близьку весну, про її чар та красу.

На кладовці сиділи двоє дітей. Старший Кость і молодша Олюнька. Він пас вівці, а вона гуси. Щоби не марнувати часу, вона принесла з собою маленький „Кобзар" і читала. Читала про малого сироту Тараса, якого били дяки та над яким знущались опісля пани за те, що любив свою Неньку-Україну, що бажав їй добра, а ненавидів її катів. Читала про світлу минувшину України, про славних її синів Запорожців, а далі про ридання Неньки-України, закутої у ворожі кайдани й, не знаючи сама чому, на її синіх очках появилися сльози. Вона перестала читати, бо вже годі було розпізнати букви. Смеркалося надобре. Кость, який цілий час уважно слухав, вимахуючи батогом, задумався. Його ще діточе обличе прибрало суворий вигляд. Очі запалали вогнем. Настала хвилева мовчанка. Нараз почувся голос із другого берега:

„Олюнько! Жени гуси й ходи вже додому! Час вечеряти". Діти здригнулись. Глянули на себе. Їм жалко було чогось розлучатись. Олюнька встала.

„Ти вже йдеш?" — спитав Кость.

„Йду, бо мати кличе", відповіла Олюнька, а по хвили, оглядаючись, додала: „Як хочеш, то я й завтра принесу цю книжечку й знову буду читати". І взявши свій „Кобзар" під паху, побігла кладкою на той бік, де жила її мати.

За хвилю вертався й Кость зі своїми вівцями домів. Думки роєм обсіли його кучеряву головку. Він хотів би бути тепер великим. Мати шаблю, пістолі, сісти на бистрого коня і як вихор помчатись на того лютого ворога, що катує його Неньку - Україну, знущається над його братами. І заіскрились знову його чорні очі вогнем. Затиснув міцно батіг у руці й стинав із завзяттям, мов справдішній козак із шаблею в руці, голови кропивам, аж задихався.

ПОДЯКА.

Отсим складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за виплачення посмертного $1,000 родичам Петрови і Анні Кушвара по небіщику синови Івані Кушвара.

Михайло Боровський, секр.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана членкиця від. 135 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного по моїм чоловіку. Також дякую місцевим урядникам, членам і всім, котрі взяли участь у похороні і ділились моєю журбою. Нехай ця моя подяка буде осторогою для тих, котрі ще не є вписані до У. Н. Союза. Тому закликаю вас, дорогі родимці, вступайте громадно до У. Н. Союза, бо неодним сиротам і вдовам наш батько Союз є у помочі.

Марія Чопик,
Гемпстед, Л. Ай.

Я, нижче підписана членкиця від. 273 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $25. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Маланка Пиндус,
Гудсон, Н. Й.

ВЧОРА — І НИНІ.

Було це в 1867 р. Нашого відомого письменника Івана Нечуя Левицького царська шкільна влада іменувала вчителем російської мови, літератури та географії Росії в польській дівочій гімназії в Каліші. Після піврічного побуту Нечуя Левицького в новому середовищі довелося йому пережити ось-яку подію.

Одного вечора відбувається сесія гімназійної ради. Директор на вступі відчитує приказ, що від того дня всі предмети мається викладати по московськи. Директор читав приказ, а в нього дріжали руки, тремтів голос. Клясові дами, вчительки й учителі сиділи мов громом прибиті, похиливши голови. В декого в очах виступили сльози.

Про враження цеї картини Нечуй Левицький 20 літ пізніше пише в листі до Ом. Огоновського, історика української літератури та одного з основників „Рідної Школи", ось що: „Ця подія лягла важким впечатком на мою душу. Я знав, що колись і Польща карала Україну такими бумагами, що й наші предки винесли од Польщі такусаму суму моральну муку. Я бачив своїми очима, як історична Немезида повернулася на Польщу і є таки оружє, але мені всетаки було сумно дивитись, як націю живцем кладуть у домовину".

— Ти так плачеш, що твій чоловік помер! Таж він був уже таки досить старий!

— То правда, та він був такий делікатний, що ніколи нічого не запримічував!

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В неділю, дня 21 травня, чергова 171-ша українська програма Сурми на радіо відбудеться зі стації W.O.V.; 1130 кс., від години 8.30 до 9.30 рано.

Програма буде складатися з нових композицій на оркестру п. Павла Гуменюка, сольо співів, дуетів і квартету пп. Котовичевих і М. Скороботача. Буде „скеч" „Заручини Василя з Марусею" опрацьоване М. Сурмачем спеціяльно на ту програму.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

— Маю помисл для одної кольосальної праці!

— А на скільки місяців вязниці можна ризикувати?

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(46)



Тарзан скоро опритомнів і зрозумів, що отся потворa-птиця несе його десь собі на поживу. Боротися в повітрю з нею годі було, бо колиб вона його випустила з кігтів, або він упав разом з нею на землю, то його чекала неминуча смерть на скелях гір, над якими летіла потвора. Увага Тарзана була звернена на те, щоб ця птиця не кинула його на скелі, бо в гірських птиць трапляється, що вони свою поживу вбивають об скелі.

Тарзан обчислив, що потвора пронесла його вже значну віддаль. Він бачив, що гори все вищають та вищають, але сказати, як далеко його занесла потвора і як високо він тепер летів, годі було. Та Тарзан уже звик нераз бувати в такому становищу невідомости. Нарешті Тарзан побачив, що його несе потвора в напрямі до одного високого гірського горба. Скоро він побачив, що на скелі під горбом було гніздо. До нього прямувала потвора.

Скоро Тарзан побачив, що в тому гнізді було кілька дітей потвори, які вже були в пірю і підросли так, що мабуть скоро мали літати самі. Свої голодні широкі дзюби з величезними зубами вони витягали в напрямі до своєї матері, яка несла їм поживу. Тарзан уже чув їх хижацький крик, що міг неодній людині заморозити кров у жилах. Але Тарзан думав про ратунок. Він знав, що не бездільність, а спроба вратуватися може принести бажаний ратунок.

Він повернувся так, що зміг рукою обхопити ногу потвори. Тепер він був спокійний, що вона не вбе його на скелях. Другою рукою він дістав із за свого пояса ніж і націлився, щоб у відповідний час втопити його в грудях потвори. Потвора вже була змучена й летіла поволі. Тарзан побачив себе над самим гніздом і майже біля дзюбів голодних дітей потвори. Він з розмахом ударив ножем у груди потвори й вона з несподіванки й болю подалася вгору.